

Något tålte hon skrattas åt, men mera hedras ändå

Ingen av dikterna i Fänrik Ståls sägner har väl satt så tydliga spår i våra länder som Lotta Svärd. Dess huvudperson har gett sitt namn inte bara åt Lotta Svärd-organisationen i Finland utan också åt Lottarörelsen i Sverige, Norges lotteförbund och Danmarks lottekorps, och dikten har säkert också gett inspiration till dessa frivilliga kvinnliga försvarsorganisationer. I Finland innehade lottorna en viktig roll inom försörjning och sjukvård under vinterkriget och fortsättningskriget.

*Ännu så händer det mången stund,
då vid kvällens trevliga härd
man träffar från kriget en gammal kund,
att man talar om Lotta Svärd.*

---

*Och han nämner med glädje ett ord och par
om madamen och skrattar smått.*

Ordet *kund* har här den gamla betydelsen 'vän, kamrat; karl'. Att *par* används utan obestämd artikel i betydelsen 'några' är en gammal finlandism som numera är nästan utdöd.

Lotta var nygift med krigsmannen Svärd tjugo år tidigare när "tredje Gustav var Sveriges kung/ och hon i sin levnadsvår". Hon följde sin Svärd ut i kriget.

*Då var hon vacker. En läpp, en kind,
som hennes så skär knappt fanns,
och mången krigare såg sig blind
på de bruna ögonens glans.
(skär = klar och ren, ljus och vacker)*

Men Svärd stupade i 1788-års krig, och åren gick. När det nya kriget bröt ut 1808 "då mindes hon knappast sin fågrings slut,/ så längesen hade den flytt." Men Lotta älskade kriget och de gråa gossarne, "och därför var hon oss kär."

*Så följde hon trogen och käck armén,
varthelst på sin marsch den kom,
och där skotten smällde och kulan ven,
där var hon ej långt bakom.*

---

*Och om någon tröttnat i rök och eld
eller fått sig ett ädelt sår,
så "ville hon ha sin butik så ställd,
att han nådde en styrketår".*

Under en "skyrest (dvs. stor och hög) gran" nära slagfältet i Oravais "höll hon disk" och serverade soldaterna vad de behövde. Då dök det upp en övermodig och spotsk ung dragon:

*"Häll i", så skrek han, "för ingen bang,
i afton vill jag bestå,
ty silver har jag, du hör dess klang,
och vänner kan jag mig få!"
(bang = rädd; jfr da. bange)*

Men Lotta hade sett mannen förr. Under striderna satt han i hennes tält "försagd och vek" och kved att han var sårad. "Nu bär du rosor, då var du blek,/ och såret, var finns det, var?"

*Och hade du skatter din ränsel full
och ett hav att ösa dem från,
vid Gud, en droppe för allt ditt gull
jag gav ej en sådan son.*

I stället fick hon syn på en ensam soldat med genomblödd rock som satt borta vid vägens rand. Han hade inga pengar och vågade inte komma fram, men Lotta kände igen honom – han hade kämpat tappert på Lappos slätt och vid Ruona. "Ett glas för Lappo tillgodo du har/ och för Ruona fullaste två."

*Soldaten kom och hon fyllde sitt mått
för den tappre till yttersta rand,
och det feltes ej stort, att till råga han fått
två tårar till däribland.
(feltes = felades, dvs. fattades)*

*Ty en pärla var hon på krigets stråt
och en äkta pärla också,
och något tålte hon skrattas åt,
men mera hedras ändå.*